

VEDLEGG

**DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT**

Statsråden

Næringskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref
PSN/fg

Vår ref
21/420-

Dato
18. mars 2021

**Anmodning om LMDs vurdering - Dokument 8:125 S (2020-2021)
fremleggelse av handlingsplan for å sikre geitenes framtid i Norge**

Jeg viser til Næringskomiteens oversending av representantforslag av 11. mars fra stortingsrepresentantene Emilie Enger Mehl, Siv Mossleth, Sandra Borch, Liv Signe Navarsete, Per Olaf Lundteigen, Jenny Klinge og Geir Pollestad. I forslaget anmodes det om å sikre geitenes framtid i Norge gjennom fremleggelse av en handlingsplan.

Komiteen ber om Landbruks- og matdepartementets vurdering av representantforslaget. Representantene har fremmet følgende forslag:

"Stortinget ber regjeringen legge fram en handlingsplan for å styrke geitenæringa som matprodusent og kulturbærer i Norge."

Representantene viser til at geita har vært et effektivt og viktig nyttedyr for det norske distriktsjordbruket i mange hundre år. Geit produserer kvalitetsmat, skaper arbeidsplasser og er en viktig landskapsrydder og et viktig verktøy for bevaring av kulturlandskapet.

Det vises videre til at bruksstrukturen i geiteproduksjonen er spredt over hele landet og at det har vært en stor reduksjon i antall geitemelkebruk fra 1990 til 2020. Nedgangen i bruk har gjort at mange har fått stor avstand til foredlingsanlegg for geitemelk, samt at næringen trues av ytterligere sentralisering av anleggene.

Representantene viser til at norske melkegeiter er ledende på både kvalitet, smak, dyrevelferd og helse etter flere år med målrettet arbeid og investeringer i helse, avl, driftsbygninger, og fôring og at dette burde være et solid utgangspunkt for en positiv framtid for geitenæringa.

Representantene peker på at geitebøndene er en sårbar gruppe, og at det er nødvendig å vise politisk vilje til å bevare og utvikle geitenæringa i Norge. Det etterlyses på bakgrunn av dette en handlingsplan som bør inneholde en helhetlig gjennomgang av muligheter og

utfordringer for næringen, herunder bl.a. rammevilkår for å stimulere til beitebruk, kvote- og tilskuddsordninger, markedsføring, produktutvikling, adgang til dagligvarekjeden, rekruttering, inntekt og arbeidsforhold for bonden.

Landbruks- og matdepartementets vurdering av representantenes forslag

Jeg vil innledningsvis slå fast at jeg deler forslagstillernes syn på at geita er et viktig husdyr i norsk landbruk. Geita produserer mat på ressurser som ellers ikke er nyttbare som menneskeføde og geita bidrar ikke minst til kulturlandskap og matkultur som det er svært verdifullt å ta vare på og utvikle.

Jeg mener at forutsetningene for å øke markedet for produkter laget av norsk geitemelk aldri har vært større. Målrettet avl har bidratt til sterk kvalitetsheving og større verdiskapingspotensial for geitemelk. Samtidig har prosjektet friskere geiter, finansiert med midler over jordbruksavtalen, gjort det mulig å sanere hele bestanden av melkegeit for de tapsbringende sykdommene CAE, byllesjuka og paratuberkulose. Dette har lagt grunnlag for varig standardheving i geiteholdet med bedre dyrevelferd, økt ytelse, lavere kraftfôrforbruk og høy melkekvalitet med større anvendelsesmulighet.

Det er store muligheter for lokal verdiskaping og småskalaproduksjon for produsenter av geitemelk. En større andel av geitemelk enn kumelk foredles lokalt. Når norske geitoster tildeles hele sju medaljer i oste-VM, World Cheese Awards i 2019, så synes jeg det illustrerer at norske geitebønder leverer gode råvarer og har initiativ og stå-på-vilje som borger godt for både geitas og næringas framtid.

Produksjonen av geitemelk må likevel, som annen produksjon, være tilpasset markedets etterspørsel. Det har over tid vært betydelig overkapasitet i næringa. Etter kvotedrøftingene for 2021 fastsatte Landbruks- og matdepartementet forholdstallet for disponibel kvote for geitemelk til 0,94 i 2021. Det gir en prognosert melkeleveranse på 19,9 mill. liter geitemelk. Det kommersielle behovet, dvs. brunost, hvitost, kremost, muggost, konsum og småskala, er anslått til 12,9 mill. liter melk. Den ikke-kommersielle anvendelsen av geitemelk er prognosert til 7,0 mill. liter i 2021. Kvote som ble solgt gjennom den statlige ordningen i 2020 ble ikke videresolgt. Overkapasiteten i næringa påfører verdikjeden kostnader som i seg selv er et sterkt incitament for å utvikle nye produkter og markeder for produkter av geitemelk.

Jeg vil også peke på de mulighetene som ligger i bruk av geit til mer enn melkeproduksjon. Forslagsstillerne viser selv til at det er ca. 900 geitebesetninger som driver med alt fra spesialisert kjøttproduksjon, utleie av geiter til krattrydding og hold av geit i forbindelse med ulike Inn på tunet aktiviteter. Kombinasjonen av ny teknologi for gjerdehold og kreative bønder i godt samspill med markedet og offentlige virkemidler, gir store muligheter for geit på andre områder enn de tradisjonelle.

Norsk geitenæring stimuleres gjennom en rekke ulike virkemidler over jordbruksavtalen. Dette omfatter både produksjonsrettede virkemidler, tilskudd til dyr på beite, velferdsordninger og ulike former for utviklingsmidler. Samlet sett skal disse virkemidlene bidra til at næringa har rammevilkår som gir mulighet for utvikling og framtidstro. Ut over

dette utarbeides det strategier for landbruksbasert næringsutvikling på både nasjonalt og regionalt nivå som også danner viktig grunnlag for utvikling fremover i tid.

Forutsetninger for lønnsomhet i geitenæringa sikres gjennom pristilskudd, husdyrtilskudd, frakttilskudd mv. Det er gledelig å observere at lønnsomheten hos produsenter av geitemelk ifølge referansebruksberegningene ligger høyt i forhold til øvrige produksjoner i landbruket. Tall fra referansebruksberegningene viser at referansebruk nr. 4, melkegeit, ligger helt på topp blant de 27 referansebrukene når det kommer til økonomisk resultat per årsverk. Andelen tilskudd av inntekt ligger høyt i forhold til andre produksjoner.

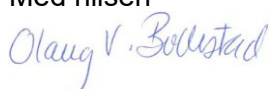
En rekke ordninger over jordbruksavtalen skal stimulere til utvikling, rekruttering og kompetanseheving. Slike tilretteleggende virkemidler er tilgjengelig både på nasjonalt nivå i form av f.eks. nasjonale tilretteleggingsmidler, og regionalt nivå i form av regionale tilretteleggingsmidler. Det avsettes videre årlig forsknings- og utredningsvirkemidler over jordbruksavtalen. Samtlige virkemidler er tilgjengelig for alle typer produksjoner i landbruket.

Innovasjon Norge forvalter bedriftsrettede virkemidler øremerket tiltak i jordbruksnæringen. Disse er tilgjengelige for alle typer produksjoner i landbruket og skal legge til rette for en lønnsom næringsutvikling. Mens noen av virkemidlene skal stimulere til fysiske bygningsinvesteringer og derigjennom modernisering og effektivisering av landbruket, stimulerer andre virkemidler til produktutvikling, kompetanseheving, rådgiving og produsentnettverk. Disse virkemidlene anses som svært viktige for å utvikle geitenæringen videre, og kunne utnytte de særegne kvalitetsfortrinnene som norsk geit har.

Når det gjelder geitas viktige posisjon for bevaring av kulturlandskap og sikring av viktige miljøverdier gis det tilskudd til dyr på beite, herunder også geit, over flere ordninger på jordbruksavtalen. Dette omfatter både nasjonale beitetilskudd, gjennom de regionale miljøprogrammene og gjennom Utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Beitetilskuddene i jordbruket bidrar til å sikre miljøverdier som biologisk mangfold, kulturminner- og kulturmiljøer og geitene er spesielt effektive til å åpne gjengrodde landskap. Det gis også tilskudd til bevaringsverdige raser av geit. Ordningene utfyller nasjonale tilskuddsordninger (AK- og beitetilskudd), ved å stimulere til areal og beitebruk som ikke er tilstrekkelig lønnsom gjennom nasjonale ordninger alene.

Slik jeg vurderer det legger virkemidlene over jordbruksavtalen og nasjonale og regionale næringsrettede strategier på landbruksområdet et godt grunnlag for en positiv utvikling for norsk geitenæring. Jeg kan derfor ikke se at det er behov for en egen handlingsplan for utvikling av geiteholdet.

Med hilsen

Olaug Vervik Bollestad